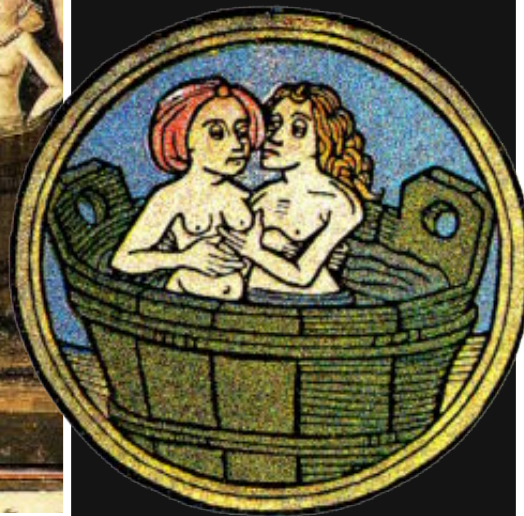

MIDDELALDEREN: Offentlig bad i middelalderen hvor menn og kvinner forlystet seg med bading, mat og vin.

SVØMMEBOK: Forsiden til Perceys *The Compleat Swimmer* fra 1658.

FERTILITET: Bading var forbudt med jordens og kvinnens fertilitet.

I dag er det ingen som assosierer det å bade med hor og andre djevlelike påfunn. Men det er ikke så lenge siden at holdningen ble endret, skriver **TERJE ØSTIGÅRD** i denne artikkelen.

Bading, svømming og litt hor

STREVER: Mens regjeringa strever med å fylle opp svømmebassengene og folk flest tar det som en selvfølge at man kan svømme, så er svømmingens historie relativt kort og forbundet med farer og religion. En ting er de praktiske ferdighetene det medfører å kunne mestre vannet uten å drukne, men de religiøse forutsetningene for i det hele tatt å utsette kroppen for de farene det var å senke legemet i vann, måtte endres.

I kristendommen var vann assosiert med Djevelen, hedendom og synd. Ifølge kirkefedre og asketikere som Jerome hadde kristne som var døpt i vann ingen behov for et annet bad. I kampen mellom kropp og sjel var det å utsette kroppen for pinsler og urenheter en måte å vise åndelig styrke.

En munk skal ha sagt når han møtte en asket i en hule at han kjente «ødøren av hellighet» på lang avstand. En venn av Jerome sa at en ren kropp betyr en uren sjel. Denne kristne praksisen var en reaksjon på den romerske, hedonistiske badekulturen.

FOLKELIG: Selv om kristendommen var mot bading, så var det en populær og folkelig aktivitet i middelalderen i Europa. De offentlige badene var i stor grad synonymt med horehus hvor utenomekteskapelige aktiviteter fant sted i lystig lag sammen med god mat og vin. Kirken var sterkt i mot det som skjedde, og som det ble sagt, etter at folk hadde badet og kroppen var ren, så var sjelen sort av synd.

FAKTA

- Bading har vært sett på som syndig.
- Svømming var farlig og man utsatte seg for Djevelen.
- Endringer i kristne forestillinger muliggjorde dagens forståelse av hygiene.

Det var et skille mellom kaldt og varmt vann, og horeriet fant først og fremst sted i de varme badene. Det var også andre grunner til at varmt vann var sett på som farlig. Det åpnet porene i kroppen og man kunne bli syk.

Selv om det riktignok var de andre aktivitetene i badene som førte til sykdommer som syfilis, så ble det sagt at for frivillig å la seg senke ned i varmtvann, så måtte man være dum, tysker eller syk. Opplevelsen av et varmt bad ble også sammenliknet med en prøvesmak på skjærsilden.

ANDRE FARER: Å bade i kaldt vann var derimot ikke like farlig som å bade i varmt vann, men det var forbundet med andre farer. På 1600-tallet skjedde det en endring i forståelsen av naturen. Fra at havet og vann ble sett på som Djevelens sted, ble det nå sett på som rester av det uferdige paradiset som Adam og Eva ble overlatt etter syndefallet. Det var ikke en perfekt verden, men likevel en del av Guds bilde.

Forståelsen av hygiene og at å bade hadde helsemessige fordeler, vant sakte frem, men å bade i elver forutsatte svømmekunnskaper for ikke å drukne. Den første svømmemanualen på engelsk, *A short Introduction for to learne to Swimme*, var skrevet av Everard Digby og publisert i 1595, basert på hans originalutgave på latin fra 1587. Denne boken ble plagiert av Wil-

liam Percey som publiserte boken *The Compleat Swimmer* i 1658. Her ble det forklart hvordan man kunne overvinne elvenes farer. Man skal kun svømme i månedene mai, juni, juli og august og kun på dagtid, fordi Djevelen lurte rundt i det dype og mørke vannet.

ENDRET HOLDNING: Med endret religiøs holdning til farene som vannet representerte, samt praksisen med at fritid begynte å bli en del av hverdagen til folk, så endret bade- og svømmekulturen seg. Og med svømmingen begynte også stupingen. Spesielt svenske stupere satte standarden og utviklet stuping til en folkesport, og i de olympiske lekene i Paris i 1900 var svenske stupere så suksessfulle at kunstnere avbildet atletene, som ble et idealbilde på maskulinitet.

Nå som badesesongen snart står for døren og man stuper ut i vannet, så er det en fritidsaktivitet som er et resultat av endrete forståelser av naturen og farer. Og i dag er en varm dusj på morgenen hygiene og ikke en syndig aktivitet, som kan ha noe å gjøre med hva som normalt foregår i dusjen.

post.doc v/Uni Global, Universitetet i Bergen

Eit rettferdig inntektssystem?

MINDRE VEKST: Ein livleg debatt er utløyst etter at regjeringa nyleg la fram nytt inntektssystem for kommunane frå neste år. Mellom dei som slår dette opp, er BA. På leiarplass søndag meiner bladet at opplegget er eit «hardt slag fra øst» for Bergen.

Byen vil få 48 millionar kroner mindre inntektsvekst enn etter systemet i dag. Finansbyrå Liv Røssland varslar no kutt i tilbod. I fjor hadde likevel byrådet råd til å gje avkall på 160 millionar i eigedomsskatt. Kva velferdskutt får det?

Det høyrer med i biletet at også Bergen, saman med andre kommunar i Hordaland og landet elles, får ein auke i sine inntekter etter det nye systemet. Bergen får vel 42 millionar meir enn i dag. Det heng saman med at også for neste år held satsinga fram med mellom fire og fem milliardar kroner til kommunesektoren. Det nye systemet må også sjåast i ein slik større samanheng.

FØRESETNAD:

Ein sterk og sunn kommuneøkonomi er ein føresetnad for gode velferdstenester i heile landet. Utviklinga i kommuneøkonomien sidan regjeringsskiftet og fram til i fjor, viser ein realvekst i samla inntekter på nær 34 milliardar kroner. Ein slik målretta politikk har sett kommunane i stand til å styrkja og byggje ut det kommunale tenestetilbodet. Full barnehagedekning er eit slikt døme.

Men sjølv om den økonomiske stoda er monaleg betre, er det framleis kommunar som slit med økonomien.

Dessutan har kommunane ulike føresetnader for å kunna yta likeverdige tilbod. Årsaka ligg i den store skilnaden i inntekter. Dessutan er det etter måten stor skilnad i kostnader kommunane imellom for å kunna tilby slike tenester.

Her ligg eit rettferdsspørsmål i sjølv den ulike økonomiske evna til å kunne gje nødvendige tilbod. Fram til i dag har inntektssystemet hatt til oppgåve å utjamna denne skilnaden. Men dette systemet vart innført for 15 år sidan. Det gjer at utviklinga har skapt ein situasjon som gjer det naudsynt å finna eit betre alternativ. Utfordringa er å koma meir i samsvar med den reelle stoda for endringar i folkesetnad, levekår og andre skilnader i kostnader. Det er den endra situasjonen det nye systemet tek sikte på å løysa.

SPLEISELAG: Difor skal ein ny kostnadsnøkkel betra fanga opp skilnader kommunane imellom. Store variasjonar i skattegrunnlag skaper også skilnader i inntektsnivå. Det er ei viktig årsak til ulike tilbod. Samla sett tek såleis det nye framlegget sikte på eit meir rettferdig system for fordeling av inntekter kommunane imellom.

Slik kan dette gjerne kallast eit spleiselag mellom kommunane våre. På same tid skal likevel statlege overføringar også framover liggja på eit høgt nivå. Det er regjeringa Stoltenberg ein god garanti for.

ARNE NILSEN

” Sjølv om den økonomiske stoda er monaleg betre, er det framleis kommunar som slit med økonomien.

● **Arne Nilsen**
er tidlegare statsråd for Ap